

МАЛАНЧИНІ БЕШКЕТИ
(текст для українського табору «Покрова»)

Остап щороку приїжджає на зимові канікули в далеке гірське гуцульське село до діда Тимофія та баби Гані. Гарно в Карпатах узимку! Ялинки стоять, немов зацукровані, морозець щипає за щоки, пухнатий сніг хрумтить під ногами, як чіпси. Зимова казка!

У діда біля хати є своя майстерня. Коли Остап був маленьким, він боявся туди заходити. Йому здавалося, що майстерня чарівна. Там завжди пахло свіжим деревом і свіжою шкірою.

І там було багато дивних речей!

На стінах висіли волохаті шматки хутра диких і домашніх звірів, баранячі і козячі роги й копита та ще конячі хвости.

Надідовому дерев'яному столику були розкладені інструменти і різні чудернацькі предмети: великі ножиці, величезна голка (шило), пензлі різних розмірів, різнокольорові баночки з фарбами, різнобарвні стрічки, клей і навіть пофарбоване гусяче пір'я!

Поки баба Ганя готувалася до Святвечора і Різдва, дідо Тимофій пропадав у своїй майстерні. Остап знав: дідо зайнятий якоюсь важливою справою. Заходити до нього не можна, бо зараз – «заборонений час». Баба Ганя казала, що в Карпатах досі вірять в те, що є такі дні в році, коли треба бути особливо обережним і чемним, бо інакше може статися халепа.

Остапчик дуже любив і Святвечір, і Різдво. Але найбільше він любив «Маланку», яка приходила в село на Старий Новий рік.

Маланка на Гуцульщині! Що може бути веселіше і цікавіше! У Києві, де він живе, навіть уявлення не мають, яке це фантастичне дійство!

Поки Остапчик був маленьким, він вірив, що всі персонажі «Маланки» – справжні: і Ведмідь, і Циган, і Дід, і Коза, і Журавель, і сама Маланка. Але минулого року баба Юстина йому призналася, що це – перевдягнені чоловіки в масках, які ходять від хати до хати, щоб побажати гарного року господарям! Але роблять вони це у жартівливій формі. Дядьки веселяться, жартують, роблять шкоду. Наприклад, вони можуть украсти ворота у газди і закинути їх на дерево, і їм за це нічого не буде. Адже це свято Маланки!

У Києві Остапові однокласники, роздивляючись фотографії на його сторінці в фейсбук, заздрили йому. Вони говорили: «Ти щасливий, щомаєш діда й бабу в Карпатах! Але що то таке за дивина – гуцульська Маланка?».

Остап пишався, що він є великим експертом з Маланки.

«Маланка – це наш український карнавал! – поважно пояснював він. – А ті, хто беруть участь у ньому, називаються маланкарями».

«А чому цей карнавал так дивно зветься?» – допитувалися друзі.

Остапчик знав, що відповісти, бо йому все оте розповіла баба Ганя.

«Карнавал так називається, бо відбувається раз на рік, в день святої Меланії, або – по-народному, Маланки. А назавтра – день святого Василя. Колись давно в ніч між Маланкою і Василем в українців розпочинався новий рік. На столі у має лежати два колача, які також називаються “Маланка” і “Василь”».

І от у цю ніч маланкарівеселяться і бешкетують по селах, співають і танцюють, а також бажають усім щасливого Нового року. Ащоб ніхто не впізнав тих, хто зробив шкоду, – на маланкарях є маски.

Маланкарі бешкетують не тому, що вони погано виховані, а для того, щоб увесь наступний рік був успішним! У це вірили наші предки».

Минулого року Остапчик нарешті здогадався, що робить дідо у своїй майстерні: він виготовляє маски для маланкарів!

Йому замовляють маски людине лише з їхнього села, а й з усієї України!

Цієї зими Остап подумав: «Я вже достатньо дорослий, тому можу переступити поріг дідової майстерні у заборонений час».

Що таке заборонений час? Це просто казка для малих дітей! А він вже дорослий, і не вірить у казки!

І Остапчик вирішив відвідати дідову майстерню вночі.

Дочекавшись, коли баба й дідо заснуть, він тихенько виліз з-під своєї різнобарвної овечої ковдри, яка в Карпатах називається «ліжником», одягнув дідового кожу, дідові чоботи і тихенько вийшов з хати.

Він пройшовся розчищеною між кучугурами снігу стежкою до дідової майстерні і прочинив двері.

Остапчик ввімкнув кишеньковий ліхтарик і направив вогник на стіни. А там!..

Там таке було!

На стіні висіли різні маски, готові до маланкування!

Остапчик подумав: добре було б приміряти одну маску. Як воно – бути маланкарем?

Яку ж маску обрати?

Маланку? Та ні, Остапчик не хоче бути дівчинкою!

Діда? Та ні, Остап іще не старий!

Краще обрати якесь звірятко.

Можливо, оте – з рогами?

Остапчик підійшов до стіни, заліз на стільчик, обережно зняв із цвяшка маску Кози і почав її повільно наближати до свого обличчя.

Ой-ой-ой! Що тут сталося!

Не встиг Остапчик вдягнути маску, яка вона сама, немов жива, заскочила йому на обличчя і міцно вчепилася в нього.

Хлопчик злякався і хотів зняти її. Але маска не знімалася!

А поки Остап смикав її, він побачив, як у нього на очах оживають всі інші маски!

Дивина та й годі!

Ось Маланка почала танцювати! Вона була дуже кумедна:

- довга спідниця,

- з-під неї виглядали довгі чоловічі черевики,

- на обличчі – великий червоний ніс

- і великий рот, вимазаний жіночою помадою.

Маланка хопила з дідового дерев'яного столика велике віяло, зроблене з різнокольорового гусячого пір'я, і почала ним обмахуватися, неначе вельможна пані.

Тут до неї підскочив Дід. Він був згорблений і з палицею, на яку опирався. З-під кашкета стирчало розпатлане волосся. Він почав «залицятися» до Маланки, намагаючись подарувати їй «букет». Але насправді цей «букет» був звичайним віником. Дідові доводилося також палицею відганяти від Маланки своїх «конкурентів» – молодих залицятьників у формі поліцейських.

Остапчик захотів розсміятися, однак відчув, що замість сміху у нього з вуст долинає мекання!

- Ме-е-е-е! Ме-е-е-е! – його горло саме видавало ці звуки.

«Адже я – Коза!» – зрозумів він, і тут його ноги самі пішли в танець, а сам він почав кумедно скакати по хаті, як дика коза, намагаючись заколоти кривими рогами або залоскотати присутніх.

Остапчик мав дивне відчуття: неначе не він сам керує своїм тілом, а його маска.

Поряд бешкетував Ведмідь. Він ліг на підлогу і кумедно перекочувався по всій майстерні. Тут же махав крилами Журавель, намагаючись ущипнути присутніх своїм довгим клювом.

Остапчик відчув, що «його» Коза почала нахабніти: почала своїми рогами розкидати по майстерні дідові речі.

До нього приєдналися Маланка і Дід. Вони бешкетували, намагалися розламати стіл і столик.

Поліцейські почали, у свою чергу, «виховувати» своїми палицями Маланку, Діда, Козу, Ведмедя і Журавля.

Здійнявся несамовитий гармидер!

Остапчик розумів, що зараз вони своїми криками, танцями, піснями, галасом, бешкетами розбудять усе село! І зараз збіжаться всі дідові і бабині сусіди і викличуть справжню поліцію! І все буде дуже серйозно!

Але він нічого не міг вдіяти зі «своюю» Козою! Вона, поза його волею, робила збитки («бешкетувала») у майстерні.

«Казав же мені дідо Тимофій: не можна заходити в майстерню в заборонений час. Ось що я наробив! – думав він. – І як оце все зупинити?». Йому було соромно за те, що він не послухався діда Тимофія.

«Що я наробив! Що я наробив!» – розпачливо думав він.

... Аж раптом до майстерні зайшов сам дідо Тимофій.

«Що це ви тут робите? – суворо вигукнув він. – Ану марш на свої місце!» – скомандував дідо.

І тут сталося диво: усі маски слухняно позаймали свої місце на стіні. Маска Кози сама відчепилася від Остапового обличчя, і він відчув себе звичайним хлопчиком, який приїхав до діда й баби в Карпати на зимові канікули...

...Уранці Остапчик прокинувся дуже пізно. Він перелякано сів на ліжку і став згадувати, що сталося уночі. А, може, це йому тільки наснилося?

...З кухні долинав приємний запах. Це баба Ганя пекла «Маланку» і «Василя».

Остапчик щасливо потягнувся.

Ура! Скоро Маланка!